

PREDGOVOR UREDNIKA

Zbornik z naslovom »Kritično mišljenje v digitalni dobi« združuje prispevke predavanj z mednarodne konference, ki smo jo ob petindvajsetletnici ponovnega delovanja Škofijske klasične gimnazije in Jegličevega dijaškega doma ter desetletnici ustanovitve Osnovne šole Alojzija Šuštarja organizirali v Zavodu sv. Stanislava med 10. in 12. majem 2018.

V zborniku najdete dva med seboj različna, vendar dopolnjujoča vsebinska dela. V prvem smo pod skupnim imenom »Premisleki« združili bolj teoretične, a hkrati ne od prakse ločene prispevke. Le-te v drugem delu z naslovom »Prakse« dopolnjujejo prispevki, ki se lotevajo različnih vidikov udejanjanja priložnosti IKT pri pouku in vzgoje za kritično mišljenje. Še posebej smo ponosni in hvaležni, da smo uspeli privabiti strokovnjake in pedagoge z različnih znanstvenih področij in iz raznolikih šolskih okolij. Poleg tega smo imeli priložnost poslušati tudi goste iz tujine.

Prvi del odpre prispevek doc. dr. Nenada Čuš Babiča, ki izpostavlja in hkrati sproža zelo pomembna vprašanja sodobnega soočanja s tehnologijo v izobraževalnih procesih. Pri tem kritično obravnava dve psevdoznanstveni tezi, ki ju na pregleden in utemeljen način zavrne. Kot zelo pomembno komponento vključevanja IKT v proces učenja Babič izpostavi upoštevanje spoznanj pedagogike in razvojne psihologije. Na tem mestu se lepo povezuje z drugim prispevkom doc. dr. Romana Globokarja, ki se tudi v veliki meri navezuje na spoznanja znanstvenih raziskav o vplivu digitalnih medijev na čustveni in socialni razvoj otrok. Dodana vrednost Globokarjevega prispevka je v zaključnih dveh priporočilih za vzgojno-izobraževalne procese. Pri obeh je v središču osebnostna in odnosna komponenta človeka. Bolj formalno usmerjen pa je prispevek dr. Tadeja Rifla, ki predstavi krovni dokument Evropske komisije o digitalni vzgoji v prihodnosti. V zaključnem delu Rifel predstavi tudi okvir za specifično slovensko okolje in ponudi vpogled v možnosti, ki se v šolskem okolju na področju digitalne vzgoje že izvajajo oziroma so načrtovane.

V prvem delu najdete še dva prispevka, ki vzameta v pretres vprašanje kritičnega mišljenja. Doc. dr. Bruno Čurko obravnava filozofsko razumevanje kritičnega mišljenja, kot ga lahko prepoznamo v zgodovini in tudi v sedanjih praksah. Sprehod od zakonov formalne logike preko sokratske metode vse do uvidov pragmatizma ponuja osnovo za premisek učenja kritičnega mišljenja v digitalni dobi. Hkrati pa prispevek ponudi tudi konkreten primer – projekt tovrstnega učenja, pri katerem Čurko intenzivno sodeluje. Dr. Jernej Pisk, prav tako filozof, v prispevku s pomenljivim naslovom kritično premisli kritično mišljenje. Ideologiji kritičnega mišljenja, kot jo razume, Pisk zoperstavi osem ugovorov, ki skupaj izpostavijo velik dvom v vsemogočnost kritičnega mišljenja. Zagotovo prispevek predstavlja nek nov vidik v razumevanju vzgoje za kritično mišljenje.

Drugi del, ki se posveča praktičnim pedagoškim in didaktičnim izpeljavam, začne prispevek Branka Marijanovića, v katerem je predstavljen inovativni pristop poučevanja angleščine s pomočjo multimedijskih virov, ki pomagajo pri vzpostavljanju trajnih in smiselnih mrež znanja. Marijanović metodo ponazoril s štirimi praktičnimi

primeri. Barbara Cergolj nadalje predstavi rezultate lastne raziskave o uporabi IKT pri pouku jezikov. Pri tem izpostavi krepitev vloge učiteljev, ki dijakom osmišljajo IKT orodja kot pripomoček za učenje. V prispevku Mire Gujt sta izpostavljena vloga in pomen mednarodnih izmenjav pri pridobivanju digitalnih kompetenc. Predstavljeni so konkretni primeri praks za dijake in izobraževanja za učitelje na Srednji ekonomski šoli v Mariboru. Podobno o pomembni vlogi učitelja v digitalnem svetu razmišlja Mirjam Erce Vratuša. Digitalnost učitelje postavlja pred nove izzive v utrjevanju njihove identitete, kar Erce Vratuša utemeljuje predvsem s spoznanji psihologije na področju razvoja možganov in osebnosti. Nataša Dovžan nam predstavi uporabnost spletnih orodij, ki služijo kot učni pripomoček za povezovanje izmenjavo informacij izključno prek spleta. Čeprav gre za vseprisotna spletna orodja, pa prispevek lepo pokaže, da še nismo docela izkoristili njihovega potenciala za učenje. Nina Povšič Trantura je prav tako opravila lastno raziskavo, v kateri je preverjala mnenja staršev o vlogi tehnologije pri pouku in v življenju nasploh. V prispevku nam predstavlja rezultate raziskave, pri tem pa predlaga večjo vlogo sodelovanja med šolo in družino na področju digitalne vzgoje.

Medtem ko se je drugi del »Prakse« bolj posvečal uporabi IKT pri pouku, prispevki v nadaljevanju obravnavajo predvsem vlogo kritičnega mišljenja. Prvi prispevek predstavlja nekakšen most, saj se mag. Ambrož Demšar posveti uporabi elektronskih preglednic pri razvijanju kritičnega mišljenja. Na treh nazornih primerih pokaže, kako je z devetošolci preverjal resničnost oz. neresničnost določenih verjetij. V prispevku dveh avtorjev, Tine Šlajpah in Benjamina Tomažiča, pa spoznamo, kako lahko vzgajamo za kritično mišljenje v okviru razrednih ur na gimnaziji. Prispevek poleg splošnega premisleka ponuja tudi gradivo in smernice za praktično izvedbo. Zanimiv vidik vzgoje kritičnega mišljenja predstavlja tudi delo po načelih Montessori pedagogike, kar je predmet prispevka Bojane Markelj. V njem je na zelo nazoren način prikazana vaja zaznavanja, ki otroka že v najzgodnejših letih pripravlja na to, da kritično in ustvarjalno razmišlja. V zadnjem prispevku Aleš Vrbovšek s premislekom o vplivu medijev na mlade ponudi argumente, ki so nastali na podlagi lastne prakse, kako mladim omogočiti dostop do kvalitetnih informacij in novic. Vrbovšek meni, da je neprofesionalno in neetično, če kot šola na tem področju zatajimo.

Na koncu bi se želel v imenu organizatorjev zahvaliti vsem sodelujočim za njihova razmišljanja in delo, ki je sedaj pred vami v obliki zbornika. Druga zahvala gre skupini mladih in nadobudnih prevajalcev, ki so omogočili, da bo vsebina zbornika dostopna tudi angleško govoreči publiki. Že vnaprej pa bi se rad zahvalil tudi vam, dragi bralci, da boste morebitna nova spoznanja, ki jih boste ob branju zbornika prejeli, z veseljem in navdušenjem prenašali v svoja domača in poklicna okolja.

Tadej Rifel